

Praktisk brug af "Førsteindsats ved kemikalieuheld"

Alfabetisk indeks

Anvendelse

Det alfabetiske indeks over stofnavne henviser til den korrekte indgang i UN-nummer indekset både ved hjælp af UN-nummer og sidetal.

Til venstre i indekset er titler på UN-numre og synonymer anført alfabetisk. Synonymerne er efterfulgt af en henvisning til den relevante titel på det søgte UN-nummer. Til højre for titelhenvisningen er UN-nummeret og sidetallet anført.

Det alfabetiske indeks indeholder desuden henvisning til relevante UN-numre for specifikke kemiske stoffer uden selvstændigt UN-nummer.

Henvisningen fra et synonym er markeret med *se* efterfulgt af titlen på UN-nummeret.

Opmærksomheden skal henledes på, at en titel kan henvise til mere end ét UN-nummer. Dette beror på forekomsten af eksempelvis forskellige tilstandsformer, forskellig farlighed eller forskelligt indhold af tilsætningsstoffer.

Opslag i indekset

Informationssystemet om kemiske stoffer indeholder ikke oplysninger om alle stoffer og produkter. Der findes primært oplysninger om kemiske stoffer, mens kun få produkter er medtaget. Kontakt gerne Kemisk Beredskab for at få oplysninger om indhold og indsats ved uheld med produkter eller generelt ved spørgsmål eller problemer med opslag i Førsteindsats for kemikalieuheld.

Ved opslag i indekset skal der ses bort fra de kemiske navnes præfikser. Det kan eksempelvis være græske bogstaver (α , β , γ og δ) eller betegnelser for de kemiske stoffers strukturelle opbygning (*o*-, *m*- og *p*-).

Generelt ved opslag uden resultat skal det overvejes, om opslag ved anvendelse af UN-nummer med fordel kan anvendes. Produkter optræder typisk ikke i det alfabetiske indeks, men kan være medtaget i "Førsteindsats ved kemikalieuheld" under det relevante UN-nummer. Kemiske stoffers ofte komplicerede stavemåder kan forårsage fejlopslag. Ved opslag under »k« og »f« uden resultat kan navnet på stoffet eller stofgruppen være opført under henholdsvis »c« / »ch« og »ph«. Vær derfor meget omhyggelig med at notere stofnavnet korrekt ned fra ressourcepersoner eller lignende og overvej hurtigt at tage kontakt til Kemisk Beredskab, før værdifuld tid går tabt.

UN-nummer indeks

Anvendelse

Ud for hvert UN-nummer gives en række oplysninger for det pågældende stof. Disse oplysninger om brandfare, flammepunkt, indåndingsfare, miljøfare, tilstandsform, forhold over for vand, massefylde og dampmassefylde er de eneste stofs specifikke oplysninger i "Førsteindsats for kemikalieuheld".

Endvidere fås henvisningen til den relevante indsatsgruppe. Indekset er sorteret i

UN-nummer orden.

UN-nummer

UN-nummeret er et 4-cifret nummer som anbefales af de Forenede Nationer for et stof eller en stofgruppe. Nogle stoffer har et selvstændigt UN-nummer, eksempelvis har acetone UN 1090, mens andre stoffer, stofgrupper eller produkter med lignende egenskaber tildeles et fælles UN-nummer (gruppebetegnelse, samlebetegnelse eller n.o.s.-betegnelse), eksempelvis UN 1993 BRANDFARLIG VÆSKE, N.O.S. Stoffer uden selvstændigt UN-nummer vil i mange tilfælde kunne kategoriseres under en gruppebetegnelse. Der findes overordnet fire forskellige slags UN-numre:

1) Individuelle betegnelser for nøje definerede stoffer, fx

UN 1090 ACETONE

UN 1104 PENTYLACETATER (AMYLACETATER)

UN 1194 ETHYLNITRIT, OPLØSNING

2) Gruppebetegnelser for en nøje defineret gruppe af stoffer, fx

UN 1133 ADHÆSIVER (KLÆBESTOFFER)

UN 1266 PARFUMEPRODUKTER

UN 2757 CARBAMAT-PESTICID, FAST, GIFTIGT

UN 3101 ORGANISK PEROXID, TYPE B, FLYDENDE

3) Specifikke n.o.s.-betegnelser, som omfatter en gruppe af stoffer med specifikke kemiske eller tekniske egenskaber, fx

UN 1477 NITRATER, UORGANISKE, N.O.S.

UN 1987 ALKOHOLER, N.O.S.

4) Generelle n.o.s.-betegnelser, som omfatter en gruppe af stoffer med én eller flere farlige egenskaber, fx

UN 1325 BRANDFARLIGT ORGANISK FAST STOF, N.O.S.

UN 1993 BRANDFARLIG VÆSKE, N.O.S.

Et UN-nummer kan være optaget mere end én gang. Dette beror på, at stoffet kan forekomme eksempelvis i forskellige tilstandsformer, i forskellig farlighed eller med forskelligt indhold af tilsætningsstoffer. Ud fra kendskab til det aktuelle stof vælges den korrekte indgang.

UN-nummeret giver ikke en entydig stofidentifikation. Stoffer uden farlige egenskaber tildeles ikke et UN-nummer, hvilket medfører at en lang række kemiske stoffer ikke kan identificeres ved hjælp af et UN-nummer.

Brandfare

Et plus-tegn i kolonnen er givet til følgende stoffer, der er vurderet til at udgøre en brandfare:

- Brandbare gasser
- Væsker med et flammepunkt på højst 60 °C
- Faste stoffer efter fagligt skøn.

Indåndingsfare

Et plus-tegn i kolonnen angiver, at stoffet eller stofgruppen ved indånding er forbundet med en sundhedsmæssig risiko svarende til, at stofferne er klassificeret som meget giftige, giftige eller ætsende.

Direkte kontakt med stoffet kræver således brug af fuld åndedrætsbeskyttelse.

Der kan opstå andre situationer, hvor brug af fuld åndedrætsbeskyttelse bliver nødvendig, eksempelvis ved brand, i lukkede rum eller ved højere koncentrationer.

Miljøfare

Et plus-tegn i kolonnen angiver, at stoffet eller stofgruppen er klassificeret som miljøfarligt i farligt gods reglerne eller i den officielle klassificering af farlige stoffer.

Henvisning

En markering med et "ik" lige efter indsatsgruppenummeret viser, at der findes et indsatskort for de(t) stoffer, der er omfattet af UN-nummeret. En markering med et "ik?" lige efter indsatsgruppenummeret viser, at der findes indsatskort i "Indsatskort for kemikalieuheld" for et eller flere af stofferne omfattet af UN-nummeret for den pågældende gruppebetegnelse i ADR, men *ikke* nødvendigvis for det aktuelle stof. Såfremt der findes et indsatskort, benyttes dette frem for indsatsgruppen. Hvis der ikke findes et indsatskort for det aktuelle stof, benyttes indsatsgruppen. Der må advares imod at anvende et indsatskort for et stof med det rigtige UN-nummer, men med det forkerte stofnavn, da dette kan føre til forkert håndtering af et uheld. Bemærk også, at stofnavnet for en UN-gruppebetegnelse ikke nødvendigvis er identisk med overskriften på indsatskortet.

Opslag i indekset

UN-nummer indekset indeholder indgange for alle UN-numre anvendt i farligt gods reglerne (ADR). Det primære formål med UN-nummer indekset er henvisning til rigtig indsatsgruppe. Dog skal det erindres, at indsatsgrupperne kun omfatter en generel beskrivelse af stoffer med lignende farlige egenskaber, mens UN-nummer indekset indeholder stofs specifikke oplysninger. Oplysningerne i UN-nummer indekset kan derfor med fordel supplere oplysningerne i indsatsgruppen.

Ved opslag, hvor UN-nummeret og det aktuelle stofnavn ikke synes at matche, skal det erindres, at mange UN-numre omfatter en gruppe af beslægtede stoffer, hvor stofnavnet for samlebetegnelsen ikke er identisk med stofnavnene for de enkelte stoffer, der tilhører samlebetegnelsen.

Indsatsgrupper

Anvendelse

Indgangen til en indsatsgruppe fås via UN-nummer indekset. Der er i alt 58 indsatsgrupper. En indsatsgruppe indeholder en samling af oplysninger til brug ved førsteindsatsen for en gruppe af stoffer, der besidder en række fælles farlige egenskaber.

Særlige forhold

Sammenlægning af mange forskellige kemiske stoffer og stofgrupper i indsatsgrupper medfører, at det er urealistisk at tilgodese hvert enkelt stofs særlige egenskaber.

Tekst med fed angiver stoffets primære fare og dermed det der umiddelbart skal have størst fokus.

Forhold overfor vand

Angivelse af stoffets eller stofgruppens reaktioner med vand, når disse kan indebære en umiddelbar fare, som har indsatsmæssig betydning. Desuden kan

stoffets eller stofgruppens opløselighed i vand være angivet. Andre fysisk-kemiske samt kemiske egenskaber, der kan have betydning ved et kemikalieuheld, og som ikke er nævnt under andre af de farlige egenskaber, er angivet under *Specielle risici*.

Brug af indsatsgrupper

Indsatsgrupperne indeholder oplysning om farlige egenskaber, personlig beskyttelse og indsats for en gruppe af stoffer med beslægtede farlige egenskaber. Indsatsgrupperne omfatter kun en generel beskrivelse af stoffet, hvorfor stofs specifikke oplysninger fra UN-nummer indekset med fordel kan supplere oplysningerne i indsatsgruppen.

"Førsteindsats for kemikalieuheld" indeholder indsatsrelevante informationer om flere stoffer end "Indsatskort for kemikalieuheld". Der findes indsatskort på de mest almindeligt forekommende stoffer, mens kun få produkter er medtaget i "Indsatskort for kemikalieuheld". De fleste produkter med farlige egenskaber vil til gengæld være omfattet af et UN-nummer og derfor beskrevet i "Førsteindsats ved kemikalieuheld".